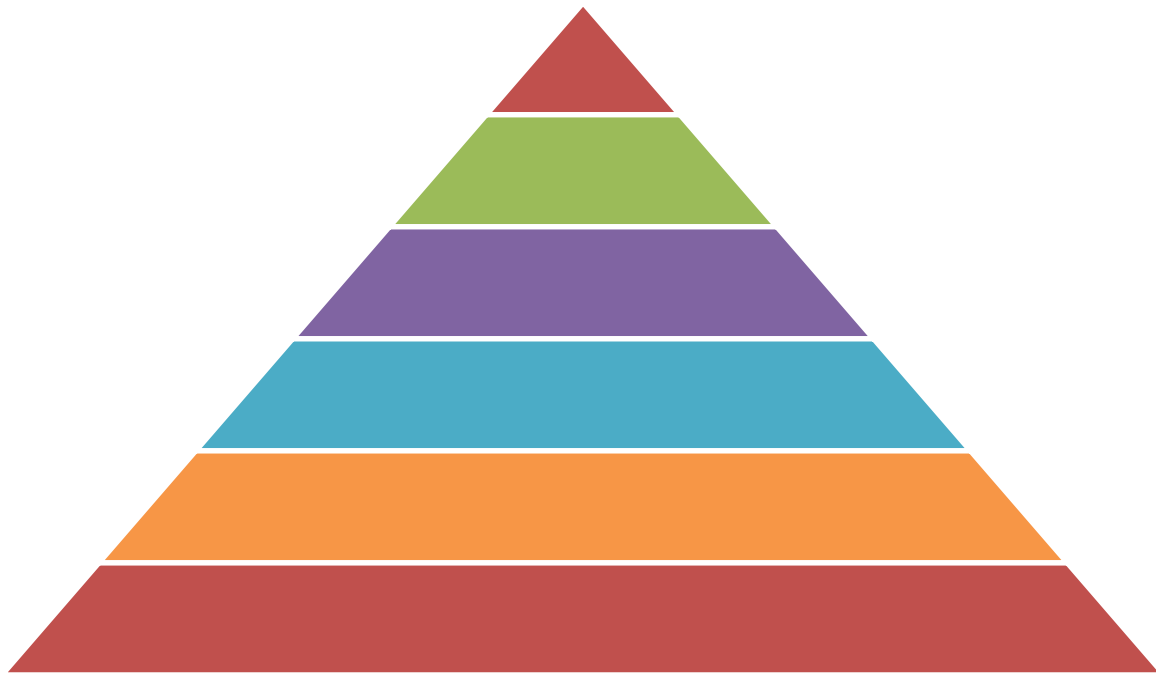


# Arrangeren en toewijzen extra ondersteuning *de inhoud*



## **Inhoudsopgave**

<b>Voorwoord</b>	<b>1</b>
<b>1.Inleiding</b>	<b>2</b>
1.1 Opdracht	
1.2 Kaders	
<b>2.Basisondersteuning en extra ondersteuning</b>	<b>3 - 4</b>
2.1 Definitie	
2.2 Uitgangspunten basisondersteuning	
2.3 Definitie extra ondersteuning	
<b>3.Handelingsgericht arrangeren</b>	<b>5 - 8</b>
3.1 Inleiding	
3.1.1 Handelingsgericht werken	
3.1.2 Handelingsgericht arrangeren	
3.2 Van arrangementen naar arrangeren	
3.3 De ondersteuning structuur van het SO en SBO	

## Voorwoord

Voor u ligt de inhoudelijke notitie 'Arrangeren en toewijzen extra ondersteuning' van de werkgroep 'Arrangeren' van SWV 20.01 PO.

Bij het uitwerken van de opdracht probeert de werkgroep zo goed mogelijk recht te doen aan de kanteling in het denken die samen moet gaan met de invoering van passend onderwijs:

- van probleemgericht denken naar handelingsgericht denken
- van indiceren via slagboomsystematiek naar toewijzen via hefboomwerking

Schoolbesturen in de subregio's hebben de ruimte om hieraan in de uitwerking zelf vorm te geven. Dat kan op schoolbestuurlijk niveau, maar ook in gezamenlijkheid op subregionaal niveau.

De werkgroep baseert haar uitwerking op de visie en missie van SWV PO 20.01, het instrumentarium van de PO-raad en het 'Referentiekader Passend onderwijs'.

De werkgroep is samengesteld uit leerkrachten PO en SO, ambulant begeleiders SO, (bovenschools) intern begeleiders PO, directeur PO, teamleider SO, directeur expertisecentrum SBO en WSNS-coördinatoren. Hiermee is het werkveld van het SWV qua schooltype en aanwezige expertise breed vertegenwoordigd.

Gedurende het proces is duidelijk geworden dat het spreken van dezelfde taal in alle geledingen van het SWV belangrijk is. In deze notitie is de term 'zorg' vervangen door 'ondersteuning'. Daarnaast wordt niet gesproken over 'indiceren' maar over 'toewijzen van extra ondersteuning'. Dit is in lijn met de terminologie in de publicaties van de PO-raad.

De afwegingen die de werkgroep heeft gemaakt, zijn zo goed mogelijk in de notitie beschreven.

Werkgroep arrangeren:

Sijkie Amels	- WSNS SWV Westerkwartier Roden, voorzitter werkgroep
Margreet Bijker	- O2G2
Mieke Doorn	- VCO Midden- en Oost Groningen
Luciënne van Duuren	- SCSOG
Carola Folkersma	- RENN4
Helen Goudemond	- RENN4
Christiaan Huisman	- Noorderbasis
Jetty de Jong	- Penta Primair
Gerrit Keuning	- Educonnect
Nineke Kupers	- VCPO Zuidoost Groningen
Jannes de Vries	- SCPO Noordkwartier en VCPO Noord- Groningen
Hermien Wagenaar	- REC 3 NO Nederland

## 1. Inleiding

### 1.1 Opdracht van de werkgroep arrangeren

Het bestuur van het SWV Passend Onderwijs PO 20.01 heeft onderstaande opdracht geformuleerd voor de werkgroep arrangeren:

1. Ontwerp een werkwijze van handelingsgericht arrangeren vanuit de vraag:
  - wat heeft de leerling nodig
  - wat heeft de leerkracht nodig
2. Inventariseer de arrangementen die al voorhanden zijn in het SWV PO 20.01
3. Beschrijf voorbeelden van aanvullende arrangementen voor leerlingen en leerkrachten:
  - flexibel
  - op maat
  - gevarieerd
  - tijdelijk
  - handelingsgericht
4. Maak duidelijk hoe de overgang van de basisondersteuning naar een arrangement extra ondersteuning verloopt in directe relatie tot de basisondersteuning en de schoolondersteuningsprofielen zodat het continuüm kan worden gewaarborgd.

### 1.2 Kaders

De visie en missie van het bestuur SWV PO 20.01 beschrijft de kaders waarbinnen de werkgroep arrangeren haar opdracht moet uitwerken.

De werkgroep arrangeren bouwt voort op de notitie basisondersteuning van de betreffende werkgroep.

Het bestuur van het SWV 20.01 geeft de volgende kaders aan voor het arrangeren:

- snel
- flexibel
- transparant
- niet bureaucratisch
- dicht bij de school
- de leerlingen en de leerkracht centraal

Alle werkgroepen overstijgend zijn de volgende uitspraken van het breed bestuurlijk overleg:

‘ Centraal waar het moet, decentraal waar het kan’

‘ Zoveel mogelijk middelen naar de schoolbesturen’ .

## 2. Basisondersteuning en extra ondersteuning

### 2.1 Definitie

De werkgroep basisondersteuning gaat uit van de volgende definitie.

*‘Het door het samenwerkingsverband afgesproken geheel van preventieve en licht curatieve interventies die de school binnen haar onderwijsstructuur planmatig en op een overeengekomen kwaliteitsniveau, eventueel met samenwerkende ketenpartners, uitvoert.’*

Dit betekent dat de basisondersteuning **structureel beschikbaar is voor of binnen de basisschool**; deze staat per school concreet uitgewerkt in het schoolondersteuningsprofiel (SOP). Er wordt voor deze interventies geen toewijzende verklaring afgegeven die recht geeft op extra ondersteuning door het samenwerkingsverband.

### 2.2 Uitgangspunten basisondersteuning SWV PO 20.01

De werkgroep basisondersteuning beschrijft in haar notitie de concrete uitwerking van de basisondersteuning op een aantal vlakken.

#### a. Uitwerking basisondersteuning

- de school kan beschikken over diagnostische expertise
- de school biedt een veilig schoolklimaat
- er zijn afspraken over het aanbod voor leerlingen met dyslexie of dyscalculie
- er zijn afspraken over onderwijsprogramma's en leerlijnen die zijn afgestemd op leerlingen met een meer of minder dan gemiddelde intelligentie
- er zijn afspraken over fysieke toegankelijkheid van schoolgebouwen, aangepaste werk- en instructieruimtes en de beschikbaarheid voor leerlingen die hierop zijn aangewezen;
- er zijn afspraken over (ortho)pedagogische en/ of orthodidactische programma's en methodieken die gericht zijn op sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen.
- iedere school beschikt over een protocol risicovolle en voorbehouden handelingen (medisch protocol)
- er zijn afspraken over de curatieve zorg en ondersteuning die de school samen met ketenpartners kan bieden

#### b. Onderwijsondersteuningsstructuur

In het ondersteuningsprofiel van iedere individuele basisschool staat beschreven welke expertise beschikbaar is en hoe die wordt ingezet. Ook de afspraken over samenwerking met andere organisaties (ketenpartners) en specialisten is beschreven.

#### c. Planmatig werken

Het domein 'Zorg en begeleiding' dat is uitgewerkt in de kwaliteitsaspecten 7 en 8 van het toezichtkader van de Inspectie en de HGW- cyclus zijn uitgangspunt voor een kwalitatief goede basisondersteuning. De ontwikkeling van alle leerlingen wordt gevolgd d.m.v. observaties, methode gebonden en methode onafhankelijke toetsen (Cito). De uitkomsten hiervan zijn vastgelegd in het leerlingvolgsysteem van de school en vormen de basis voor afstemming op de specifieke pedagogische of didactische behoeften van leerlingen. Het

effect van deze afstemming is structureel geëvalueerd in een cyclisch proces van observeren, signaleren, analyseren, plannen en evalueren.

d. Kwaliteit van de basisondersteuning

Toezichtkader van de onderwijsinspectie als criterium: *de leeropbrengsten van de school zijn tenminste voldoende en de indicatoren 'onderwijsleerproces' of 'zorg en begeleiding' voldoen aan de norm.*

Met de lichte zorgmiddelen (voorheen WSNS-middelen en de lump sum) ondersteunen scholen planmatig de leerlingen met een verwacht uitstroomperspectief op referentieniveau 1F en 1S. Bij de ondersteuning kunnen ketenpartners via het CJG betrokken worden.

Bij de basisondersteuning hoort:

- begeleiding, observatie en onderzoek door een deskundige met diagnostische expertise
- ondersteuning en begeleiding van leerkrachten door een deskundige die niet tot de eigen school behoort bij specifieke vragen.

### 2.3 Definitie extra ondersteuning

Extra ondersteuning wordt gedefinieerd als

*'alle vormen van onderwijsondersteuning die de basisondersteuning overstijgen'*

De volgende onderverdeling is mogelijk:

Extra ondersteuning waarvoor wettelijk gezien een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) nodig is:

- plaatsing in het SBO
- plaatsing in het SO
- plaatsing in het VSO

alle overige arrangementen:

- in de reguliere basisschool
- in een (tijdelijke) tussenvoorziening

die bekostigd worden uit de middelen van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs 20.01 PO.

Extra ondersteuning moet **maatwerk** zijn, toegesneden op de vraag:

Wat heeft deze leerling nodig?

Wat heeft de leerkracht nodig?

Wat heeft de school nodig?

Welke ondersteuning hebben de ouders nodig?

Extra ondersteuning heeft een directe relatie met de basisondersteuning zoals die is vastgesteld door het samenwerkingsverband en het schoolondersteuningsprofiel van de school die de extra ondersteuning aanvraagt.

### **3. Handelingsgericht arrangeren**

#### **3.1 Inleiding**

Wanneer de basisondersteuning ontoereikend is om het verwachte en onderbouwde ontwikkelingsperspectief en uitstroomniveau van een leerling te realiseren, is extra ondersteuning mogelijk. De bekostiging hiervoor komt van het SWV; de middelen voor extra ondersteuning gaan o.b.v. reeds vastgestelde bestuurlijke besluitvorming naar de aangesloten schoolbesturen, rekening houdend met een centrale afroaming ten behoeve van:

- projectorganisatie
- bekostiging expertise in het SO/REC's (cluster 3 en 4) en SBO
- solidariteitsfonds

De zittende leerlingen in het SO op 1 augustus 2014 worden rechtstreeks bekostigd door DUO. DUO bekostigt vanaf 1 augustus 2014 ook 2% van het totaal aantal leerlingen in 20-01 rechtstreeks aan de SBO scholen in 20-01.

De extra ondersteuning kan plaatsvinden:

1. In de basisschool
2. In een tijdelijke setting
3. In het SBO, SO of VSO

SWV PO 20.01 wil dat de toekenning van de extra ondersteuning handelingsgericht is en uitgaat van wat de leerling/ de leerkracht/ de school of de ouders nodig hebben om ervoor te zorgen dat het verwachte uitstroomniveau gerealiseerd kan worden.

Voor extra ondersteuning in het SBO/SO is een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) wettelijk verplicht. Het is eveneens wettelijk verplicht dat een commissie van advies (CvA) het bestuur van het samenwerkingsverband adviseert over het afgeven van een TLV. Deze commissie moet minimaal bestaan uit twee deskundigen, waaronder een orthopedagoog/ GZ- psycholoog.

Publicaties van de PO-raad geven aan dat ieder samenwerkingsverband eigen ruimte heeft om beleid te ontwikkelen voor het toewijzen van de extra ondersteuning.<sup>1</sup>

#### **3.1.1 Handelingsgericht werken (HGW)**

HGW is een werkwijze waarbij de curatieve insteek (wat is er mis met deze leerling) is ingewisseld voor een meer preventieve benadering (wat heeft deze leerling nodig). De onderwijsbehoeften van de leerling en de hulpvraag van de leerkracht staan centraal. Het vaststellen van de onderwijsbehoeften en de hulpvraag en de besluitvorming die erop volgt zijn doelgericht, systematisch, inzichtelijk en transparant.

Alle betrokkenen (de professionals, de ouders en eventueel de leerling) werken constructief samen op basis van gelijkwaardigheid, waarbij relevant is dat de ouders een instemmingsbevoegdheid hebben in het ontwikkelingsperspectief van de leerling. Het

---

<sup>1</sup> 'Doen wat nodig is' (2012); 'Naar een scenario voor ondersteuningstoewijzing in uw samenwerkingsverband' 2013

benoemen van bevorderende en belemmerende factoren is een wezenlijk onderdeel van HGW. Deze doelgerichte en transparante werkwijze leidt tot geconsolideerd vertrouwen tussen de partners in het (speciaal) basisonderwijs en het speciaal onderwijs.

**Werkdefinitie:**

HGW is een benadering waarbij, uitgaand van de hulpvraag van de leerkracht/ docent, de onderwijsbehoeften van de leerling worden vastgesteld; het onderwijsaanbod, de pedagogische benadering en eventueel de extra ondersteuning worden hierop afgestemd. Ouders zijn nauw betrokken bij het vaststellen van de belemmerende en stimulerende factoren en moeten instemmen met het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief dat de school<sup>2</sup> opstelt wanneer een leerling extra ondersteuning nodig heeft.

### 3.1.2 Handelingsgerichte arrangeren

Handelingsgericht **arrangeren** betekent: concreet beschrijven wat er nodig is aan

- aandacht en tijd
- deskundigheid
- methoden, middelen of materialen
- inrichting van het schoolgebouw
- samenwerking met ketenpartners

om het verwachte ontwikkelings- en uitstroomniveau van een leerling te realiseren.

Om de extra ondersteuning handelingsgericht toe te kennen moet HGW ingebed zijn in de structuur van de basisondersteuning in de basisschool, deze staat beschreven in het schoolondersteuningsprofiel.

Iedere basisschool heeft een **schoolondersteuningsteam** dat bestaat uit de intern begeleider en de directeur (als eindverantwoordelijke voor zorg en begeleiding), aangevuld met een deskundige met diagnostische expertise (multidisciplinaire ondersteuning in de basisondersteuning). Een medewerker van het CJG kan het ondersteuningsteam aanvullen wanneer signalen over de ontwikkeling van een leerling daartoe aanleiding geven. Integrale afstemming en ondersteuning wordt daarmee mogelijk (één kind, één plan).

Om te komen tot een transparant en niet bureaucratisch proces van arrangeren dicht bij de school waardoor de extra ondersteuning snel ingezet kan worden kunnen drie fasen worden onderscheiden: vaststellen, bepalen en toewijzen (deze fase is uitgewerkt in h.s. 4).

De werkgroep arrangeren heeft deze fasen concreet uitgewerkt:

1. Het schoolondersteuningsteam **stelt** op basis van beschikbare gegevens uit het LOVS, observatie- en onderzoeksverslagen en de evaluatie van de HGW- cyclus **vast** dat de leerling extra ondersteuning nodig heeft omdat de ondersteuningsbehoefte de basisondersteuning die het bestuur van SWV 20.01 PO heeft vastgesteld en de mogelijkheden van de school (schoolondersteuningsprofiel) overstijgt;
2. Het schoolondersteuningsteam **bepaalt** handelingsgericht **wat** de leerling nodig heeft aan tijd en aandacht, deskundigheid, materialen en middelen, ruimtelijke omgeving en samenwerken met andere instanties.
3. Ook geeft het team aan **hoe** en **waar** de extra ondersteuning kan worden gerealiseerd, in de eigen reguliere basisschool, in een andere basisschool of elders. Zo is er sprake van

---

<sup>2</sup> Hiermee worden de (speciale) basisscholen en de scholen voor speciaal onderwijs bedoeld



handelingsgericht arrangeren, dit mondt uit in een arrangement of de aanvraag van een TLV.

### 3.2 Van arrangementen naar arrangeren

In het proces toewijzing van extra ondersteuning staat het woord handelingsgericht centraal. In de hiervoor beschreven werkwijze wordt dit concreet gemaakt.

Om te voorkomen dat de vraag 'Wat is er nodig' wordt beantwoord met 'Wat is het aanbod?' hebben de leden van de werkgroep arrangeren voorbeeldarrangementen ontwikkeld die samen een palet vormen. Deze voorbeelden kunnen fungeren als een handelingswijzer/ checklist voor het bepalen van de concrete uitwerking van de ondersteuningsbehoefte. Collega's met specifieke expertise op het gebied van cluster 3 en 4-problematiek kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het beantwoorden van de vraag 'Wat heeft deze leerling/ deze leerkracht/ het team/ de ouders nodig. Daarmee ondersteunen zij de basisscholen bij het inrichten en uitvoeren van een arrangement dat past bij de leerling, de ouders en de school/leraren.

Ieder arrangement past in een matrix die bestaat uit vijf velden (zie schema). Deze velden zijn ontleend aan het instrument 'Indiceren vanuit onderwijsbehoeften'(IVO).

Wat is er nodig?

<b>knoppen</b>	leerling	leerkracht	schoolteam	ouders
Aandacht en tijd				
Specifieke deskundigheid				
methoden en materialen en faciliteiten				
Inrichting schoolgebouw				
Samenwerking ketenpartners				

Uiteraard worden alleen de vlakken ingevuld die wezenlijk zijn voor het uitvoeren van de extra ondersteuning omdat zij van invloed zijn op het ontwikkelingsproces van de leerling. De aspecten in de linker kolom zijn de knoppen waarmee voorbeeldarrangementen op maat kunnen worden gemaakt.

Het proces van arrangeren leidt tot het ontwerpen van arrangementen die flexibel zijn qua duur, omvang en intensiteit.

N.B.: in het proces van arrangeren kan duidelijk worden dat de leerkracht of het schoolteam specifieke deskundigheid moet ontwikkelen. Dit onderdeel van het arrangement wordt uiteraard bekostigd uit de professionaliseringsmiddelen van de school.